

РУСИЈА И БАЛКАН У САВРЕМЕНОМ СВИЈЕТУ

ЗБОРНИК РАДОВА

БАЊА ЛУКА, 2012. године

СТРАТЕГИЈА УНИШТАВАЊА СУВЕРЕНИХ ДРЖАВА ИЛИ „ПРИНЦИП ДОМИНА“ У СВЕТСКОЈ ПОЛИТИЦИ

Историја ничему не учи,
већ само кажњава за незнање.

В. Кључевски

Свет је недељив...

Нема безбедности само у својој земљи,
ако није обезбеђен и мир суседа –
ближих и даљих.

М. Литвинов

Рат је – само кукавичко бекство
од проблема мирног доба.

Т. Ман

Најновија историја све више добија изглед пројекта. Данас не треба бити присталица теорије завере да би се констатовала чињеница обликовања политичких догађаја у разним регионима света у зависности од интереса водећих играча светске политике. У њих спадају како државе, а пре свега САД, тако и наднационалне структуре – ЕУ, НАТО, ММФ, велике ТНК (транснационалне корпорације) и, наравно, западне елитне групе.

Двајт Ајзенхауер – 34. председник САД је далеке 1954. године, оцењујући ситуацију у Вијетнаму, формулисао „принцип домина“: довољно је да падне једна домина и убрзо се руши читав низ. Истина, тада шездесетих-седамдесетих година 20. века, тај принцип није деловао. Вијетнам је, захваљујући помоћи СССР и његових савезника опстао под притиском сурове агресије и одржао се као суверена држава. Међутим, без

* Проф. др Јелена Георгијевна Пономарјова, доктор политичких наука, професор катедре упоредне политологије Московског државног института за међународне односе МГИМО – Универзитета Министарства иностраних дјела МИД Русије у Москви

обзира на пораз, Запад није престао да пројектује уништавање светског система, који је био једина алтернатива и противтежа капиталистичком хегемонизму. Први резултат тог брижљивог рада биле су „обојене“ револуције у Источној Европи. Затим је уследила демонстрација СССР и распад Југославије који се претворио у крваве ратове и унео ужас међу до тада блиске и пријатељске народе. Пошто су стартовале у Београду у јесен 2000. године, „обојене“ револуције протутњале су по низу земаља постсовјетског простора, променивши геополитички вектор Грузије и Украјине, Киргизије и Узбекистана. Година 2011. ући ће у историју као година такозваних „арапских“ револуција, означивши устанак Азије-2.

Најважније је да се у таласу најразличитијих „револуција“, које расклимавају и разарају државне организме и остављају за собом територију хаоса, зна какви су то интереси. Да би се то разјаснило могу да помогну лекције балканске кризе од пре двадесет година. Нема сумње да сваки процес трансформације, у који потпуно основано можемо да сврстамо распад држава, зависи од веома сложеног низа унутрашњих и спољашњих фактора. Детаљно ћу се задржати управо на овим другим.

Спољашњи фактори Балканске кризе

Слом биполарног света и процеси глобализације створили су објективне претпоставке за формирање не само новог система међународних односа, већ и структуре глобалне доминације Запада. Југословенска криза је у том контексту представљала старт „велике игре“. Југославија (како друга – СФРЈ, тако и трећа – СРЈ) била је жртва стратегије за уништење главног противника – Русије, коју су реализовали страни, западни играчи, пре свега САД. У тој борби дато јој је место полигона за испробавање технологије растурања вишенационалних и вишеконфесионалних творевина. Да није уз прећутну сагласност светске заједнице била уништена Република Српска Крајина, да није био реализован Дејтонски споразум који је створио протекторат на територији БиХ, да није било натовског бомбардовања 1999. године, које се завршило хуманитарном катастрофом и конституисањем нарко-терористичке државе Косово, мало је вероватно да би било могуће крваво уништавање других суверених држава – Авганистана, Ирака, Либије. А да и не говоримо о сталном мешању западних земаља и наднационалних структура у унутрашње послове

читавог низа других држава, почев од Србије, па до Туниса, Египта и Сирије. На том списку налази се и Русија, којој Запад непрестано покушава да диктира своје услове.

Тврдње о стратешком планирању уништавања самосталних националних држава – нису измишљотина. За то постоји гомила потврда. Рецимо, још 1978. године у шведском граду Упсали одржан је међународни конгрес социолога, на коме су научници били упознати с планом будуће Југославије после Титове смрти. Најважније у тој стратегији било је да се не допусти зближавање Београда и СССР, и да се ликвидира комунистички режим. У том циљу је планирано да се током наредне деценије реализују следеће мере које су, да тако кажемо, донеле зреле плодове:

- пружити подршку југословенским опозиционарима и дисидентима, уколико имају антикомунистичку оријентацију;

- помагати оним силама центра у Југославији, које су спремне да пруже отпор СССР;

- помагати национал-сепаратистичким силама, јер су оне природни непријатељ комунизма;

- појачати утицај западне културе: филмова, књига, музике, а такође користити Југословене који су се вратили у земљу после рада у иностранству, као свесне или несвесне пропагандисте западног начина живота;

- у оквиру економске политике у односу на Југославију појачати утицај потрошачке идеологије;

- повећавати дугове Југославије према земљама Запада, да би се поседовала полуга деловања на њу итд.²

Огромна већина правих научника сматра да „распад Југославије није случајност, као што нису случајни ни догађаји око распада Источног блока. То је смишљени план, припремљен још пре одвајања Словеније и Хрватске. Касније је Америка усагласила рат у Југославији са својим опсежнијим геостратешким пројектом...“³ Још на самом почетку деведесетих година на састанку Трилатералне комисије (ТК) постављено је питање будућности Европе и понуђене су две варијанте њеног развоја:

2 Булатовић Ј., *Исповести*. – Београд: Стручна књига, 1995. – С. 200-202.

3 Avramova S., *Trilateralna komisija: Svetska vlada ili svetska tiranija?* – *Veternik: IDIJ*, 1998. – С. 114.

1) модел концентричних кругова, по коме све земље Европе, укључујући посткомунистичке, у етапама ступају у ЕУ;

2) модел поделе Европе на римску и византијску, по коме „цивилизована” Европа треба да обједини земље са заједничком историјом, религијом и културом и да се затвори на границама Пољске. У ЕУ би могле да буду примљене Мађарска, Чехословачка, Словенија и Хрватска, наравно, уколико ове последње две земље претходно изађу из састава СФРЈ.⁴

Рекло би се да је била изабрана управо друга варијанта, а НАТО је постао она снага, која је требало да осигура безбедност западне цивилизације. На основу нових докумената многи истраживачи сматрају да су учесници балканске кризе попут Сајруса Венса, Ричарда Холбрука, Хавијера Солане, Мартија Ахтисарија, Медлин Олбрајт и др., „наступали као добро уиграна екипа са чврстим задатком да растуре Југославију, и да су показивали највећи степен непријатељства према српском народу у целини“⁵.

Улога Трилатералне комисије у распаду Југославије је очигледна. Напомињем да је ту међународну организацију, која је објединила напоре САД, Западне Европе и Јапана у приступу главним светским проблемима, у јеку хладног рата 1973. године створио Дејвид Рокфелер, који је у то време био на челу још једне познате структуре – Савета за међународне односе. Извршни директор Трилатералне комисије постао је Збигњев Бжежински. Године 1975. у *New York Magazine* објављен је његов програмски чланак, у коме се, између осталог, истиче: „Нови свет добија форму *глобалне заједнице*... У почетку то ће се дотаћи светског економског поретка... Зато морамо да створимо механизам *глобалног планирања и дугорочне прерасподеле ресурса*“ (курзив мој – Ј. П.).⁶

У вези с тим треба имати на уму да је Трилатерална комисија у својим извештајима у увијеној форми формулисала препоруке Савета националне безбедности САД, рецимо, СНБ-68: „Запад не треба да се задовољи одбраном својих основних вредности и настојањем да их спроведе у живот само на својој територији. Запад мора као свој циљ да постави утицај на природне процесе промена које се одвијају у „трећем“ и комуни-

4 Ibid.

5 Гуськова Е.Ю. *История югославского кризиса (1990-2000)*. – М.: Русское право, 2001. – С. 331.

6 *Цит. према: Платонов О.А. Тайное мировое правительство. Война против России*. – М.: Алгоритм, 2006. – С. 26.

стичком свету... у правцу неповољном по њихове вредности... Ако говоримо о мирним променама у интересу наших вредности, *морамо првенствено тежити променама унутар тих режима...* Запад не може да спроводи ефикасан утицај обичном пропагандом својих предности или повећавањем захтева према њиховим лидерима... Ми морамо пред партнером да формулишемо алтернативе тако да овај или онај курс у унутрашњим пословима за њега буде исплативији (*курзив мој – Ј.П.*)⁷

На тај начин, оно што се догађа од почетка деведесетих година на постсоцијалистичком простору Европе и Азије, на арапском истоку и у Африци јасно се уклапа у задатке „дугорочне прерасподеле ресурса“, пружање „алтернатива“ у интересу Запада. Наравно, постоји мноштво технологија за прерасподелу. Најисплативије је и најмање улагања захтева поткупљивање елита, стварање пете колоне. Међутим, то није увек могуће остварити. Тада се примењује распиривање међунационалних свађа, подстичу се историјске увреде из прошлости, врши се снажан утицај на друштвену свест, стварају се екстремистички сецесионистички покрети, па чак и армије. На пример, Ослободилачка војска Косова (ОВК) и Ослободилачка национална армија (ОНА) у Македонији..

Свака одлука из сенке има јавне последице. Најраширеније међу њима су: давање кредита; захтеви за либерализацију економије и демократизацију политичког система као неопходних услова за реструктуризацију или, чак, отписивање дугова; остваривање „општељудских вредности“ и одређивање приоритета људских права, укључујући право на самоопредељење изнад закона државе, као услов укључивања у наднационалне структуре; признавање самопроглашених држава без обзира на постојање етнотериторијалних проблема; подстицање сепаратизма и, најзад, интернационализација конфликта.

Антологијски примери директног мешања наднационалних структура у конфликт су укључивање НАТО у међуетнички рат на територији БиХ на страни муслиманско-хрватске федерације против Срба (1994–1995), бомбардовање Савезне Републике Југославије од стране НАТО-пакта (1999), свргавање режима С. Хусеина у Ираку (2003) и М. Гадафија у Либији (2011). Ипак, управо југословенски ратови одредили су лице новог светског поретка. У југословенским ратовима одредио се и његов главни

⁷ *Извештај Трилатералне комисије цит. Према: Јаковлев Н. Н. ЦРУ против СССР. – М.: Правда, 1985. – С. 70.*

субјект – транснационалне корпорације, али за сада је транснационалним корпорацијама још потребна некаква матрица, чију основу чине владе водећих држава и највећих наднационалних структура (ММФ, МБОР, ЕБОР, СБ, СТО, НАТО, ЕУ, ОПЕК, Лондонски и Париски клуб кредитора).

Сигурна сам да је распад Југославије био у интересу мондијалистичких сила, јер је стварање протектората један од облика неоколонијализма, то јест веома погодан начин управљања територијом. Зато је овде умесно поменути изјаву бившег Државног секретара САД Колина Пауела: „Ми остварујемо постављене задатке, чак и ако нико не изрази жељу да нам се прикључи... САД задржава суверено право да примени војну силу“.⁸

„Балканизација“ као начин управљања простором

„Она је нестала заувек...“ – сузама јунака својих филмова говори о Југославији познати српски редитељ Емир Кустурица. Али највећа трагедија је у томе *како* је нестала Југославија. На организаторима терористичких банди, бомбардовања, „дејтонских устава“ и других сценарија „контролисаног хаоса“ лежи страшна срамота и крв жртава југословенског „развода“.

Очигледно да је Југославија захваљујући низу унутрашњих узрока (историјских, етноконфесионалних, економских) била осуђена на трансформацију. Међутим, како и с каквим последицама ће се непосредно извести то „раздвајање“ зависило је од спољних сила. И од Русије, такође. Сигурна сам да је било могуће променити вектор распада, спречити рат и зауставити геноцид. За то је била довољна само политичка воља.

Активна „балканизација“ различитих региона света је директна последица једнополарне суперструктуре. У биполарном свету стално надметање између СССР и САД обезбеђивало је равнотежу светског система и давало, ма како то чудно звучало, више слободе избора периферијским и тампон-зонама. Оне данас немају могућност избора. Рушење биполарног система пореметило је тачку равнотеже система међународних односа. Управо две суперсиле су током више година контролисале процесе светског развоја, не допуштајући хаотизацију политичког простора. Светски систем као да је имао две ноге. Совјетски Савез је пао и свет је постао инвалид – остао је на једној ноzi. У таквом стању је крајње тешко одржавати равнотежу, ако није

8 *New York Times*. – 23.01.2003.

и немогуће. Али, може се владати светом из једног центра уколико се он доведе у стање хаоса.

„Балканизацију“ треба третирати као објективан и законмеран процес,⁹ који настаје на одређеном типу територија и који карактеришу следеће особине.

Прво: у границама јасно локализованог региона, који има стабилну спољашњу границу, може настати неодређен број држава. Такав регион може да представља једна „сегментизирана“ (Ф. Г. Родер)¹⁰ држава, која, уз одговарајуће спољашње околности може да се распада на „суверене“ државне јединице.

Друго: настајање нових државних савеза зависи од тока новог етнополитичког конфликта, као и од интереса и моћи великих сила.

Треће: неодређеност и спорна питања многих унутрашњих државних граница. У регионима који се „балканизују“, по правилу, јасно је одређена само спољашња граница. Унутрашње границе могу да флукутирају у најширем дијапазону.

Четврто: постојање потенцијалне унутрашње спремности за конфликт, условљене историјским, социјално-културним и економским факторима. Ипак, до развоја и отворених форми конфронтације долази само ако постоје одговарајући спољашњи стимуланси. Аналогно, приликом промене тих спољашњих стимуланса, конфликт престаје и прелази у латентну фазу.

Пето: регион „балканизације“ не представља компактну зону конфликта у његовој активној фази. Отворени конфликт је „пловећа тачка“ на територији региона. Рецимо, Српска Крајина, Република Српска, Косово, Македонија, опет Косово. Или, Нагорни Карабах, Ацарија, Абхазија, Придњестровље, Чеченија, област Оша у Киргизији, Јужна Осетија. Гашење активног облика конфликта у једном делу региона води његовом активирању у другом делу. Период активне фазе општег регионалног конфликта може бити прилично велик – десет и више година. При томе је прилично тешко одредити стање конфликта. Цео регион постаје кризна зона с „пловећом тачком“ отвореног конфликта.

9 *Подробније видети: Николаенко Д.В. Пространствено-временна динамика процессов социокултурног освоєния территорий. – СПб., 1999.*

10 *Roeder Ph. G. Where Nation-States Come From: Institutional Change in the Age of Nationalism. – Princeton: Princeton Univ. Press, 2007. – X, 417 p.*

Шесто: мешање спољних сила у процес „балканизације“ само заоштрава деструкцију политичког простора и доводи до преваге једне од страна у конфликту. Било какво мешање са стране није у стању да нешто промени у позитивном смислу у самом региону. Конфликт је могуће обуставити, али не и регулисати га дефинитивно (Босна и Херцеговина, Косово, Македонија). Осим тога, победе у конфликтима су привремене и непоуздане. Стране у сукобу чекају нови конфликт да би ревидирале последице и резултате претходног.

„Балканизација“ региона света ни у ком случају није случајност. Тај процес одређују како унутрашњи узроци, тако и спољашњи утицаји. У савременом свету, ипак, одлучујући фактор „балканизације“ јесте управо спољашњи утицај, кад стране заинтересоване за прерасподелу ресурса и зона утицаја активно провоцирају дестабилизацију у неком конкретном региону света. Процеси деструкције, испровоцирани и/или убрзани од стране играча споља протутњали су по Балкану, Кавказу, Средњој Азији. Наредна спирала „балканизације“ дотакла је Северну Африку и Блиски Исток.

„Јасмин“-револуције – нова рунда борбе за светску хегемонију

У мемоарима саветника амбасаде САД у Москви Џорџа Кенана, објављеним 1967. године, постоји једна невероватна опаска: „Ако се народ налази под контролом јаког ауторитарног режима који је посебно непријатељски расположен према САД, по мом мишљењу Американци готово ничим не могу да му помогну, а да при томе не помажу истовремено и режиму... Народ и режим су, другим речима, узајамно повезани, и зато се не може да помаже народу, а да се не помаже режиму, и *не може се нанети штета режиму, а да се не нанесе штета народу*“ (курзив мој – Ј.П.)¹¹ Кад се оцењују догађаји од пре двадесет година на Балкану, као и даља дестабилизација земаља Магреба и Блиског Истока, ово се мора имати на уму.

Данас више ни за кога није тајна да се питањима усмереног утицаја на развој појединих земаља и читавих региона на Западу баве још од шездесетих година 20. века. Стивен Ман, један од главних теоретичара криза, својевремено специјални представник председника САД за евроазијске конфликте, бивши амбасадор САД у Туркменистану, непрестано је присутан

11 *Kennan G. Memoirs 1925-1950. – Boston, 1967. – P. 266.*

у свим врућим тачкама и директно говори о потреби „јачег коришћења криза“ и „стварању хаоса“ код противника. Стивен Ман то назива „доприносом демократији и тржишним реформама“.¹²

Вирус револуција, убачен у низ словенских, средњеазијских и арапских држава, представља усавршен, модернизован клише психоисторијског рата Запада за владавину светом. Временом су западни интелектуални центри и обавештајне службе, укључујући и оне које раде под покровитељством Пентагона, Стејт департмента и Конгреса САД, Института у Санта Феу, РЕНД Корп., Дом слободе, Национални фонд за подршку и читав низ других, усавршили технологије притиска на масовну свест. Сада те технологије, уходане до савршенства на постјугословенском и постсовјетском простору, делују у арапским земљама.

Међутим, технологије су једно, док је, по мом мишљењу, озбиљнији проблем њиховог „наручиоца“, нешто сасвим другог. Важно је знати да заинтересовани за ескалацију таквог конфликта нису монолитне и јединствене групе. Иза кулиса онога што се дешава могу да стоје обавештајне службе и политички естаблишмент низа земаља, велике транснационалне компаније и поједине елитне породице, најзад, наднационалне структуре.

Индиректну потврду заинтересованости наднационалних структура, и управо НАТО, у ескалацији конфликта на северу Африке, представља оперативност с којом се алијанса укључила у оружана дејства против Либије. У вези с тим заслужује пажњу мишљење Фидела Кастра, који је буквално неколико дана пре почетка бомбардовања Либије изјавио да САД могу да покрену НАТО да започне војну операцију против Триполија да би обезбедиле америчке интересе у нафтној индустрији. Слично мишљење о улози САД у либијској револуцији изнео је шеф Министарства иностраних послова Венецуеле: „Американци стварају услове који би могли да оправдају њихов упад у Либију... Они желе да поделе Либију на двадесет делова, овладају либијском нафтом и оставе ОПЕК без једног од главних ослонаца“.¹³ Политика Вашингтона присиљава нас једино да се сложимо с овим тврдњама.

12 *Манн Ст. Теория хаоса и стратегическое мышление.* – URL: <http://geopolitica.ru/Articles/890/> См также Пономарева Е. Косово как полигон Управляемого хаоса» для Вашингтона. – URL: <http://old.fondsk.ru>.

13 <http://nnov.kp.ru/daily>.

У принципу, ситуација се развија према већ више пута уходаним сценаријима: припрема и финансирање опозиционара, увођење санкција, обрада јавног мњења путем светских медија, кроз давање једностраних информација о тиранима и зверствима њихових режима, провокације и ширење гласина.

На пример, рад опозиционог „Покрета 6. април“ у Египту подржавали су међународни организационо-информациони ресурси. То је, пре свега, мрежа Global Voices, коју финансирају Фордов фонд, Макартуров фонд, Фонд за отворено друштво, као и произвођачи и дистрибутери ИТ. Управо преко Global Voices, који редовно одржава своје конференције и радне састанке, распоређивана су средства специјализованим друштвеним структурама: „Лекари за промене“, „Новинари за промене“, „Радници за промене“ итд. Преко појединих канала подржавана су удружења правника, женске организације, као и структуре националних мањина. Циљну подршку добијале су такође и редакције разних издања, пре свега политичких сајтова као што је „Ал-Масри ал Јум“, а на међународном нивоу – „Ал-Цазира“. Подржавани су и поједини интелектуалци, првенствено из области медија – мајстори у жанру фељтона и карикатуре.

Као што следи из материјала WikiLeaks, објављених 29. јануара 2011. године, пошто је египатска револуција већ прошла свој врхунац – устанак на тргу Тахрир – амбасадор САД у Египту Маргарет Скоби је у својим извештајима још у децембру 2008. године, поменула „Покрет 6. април“ који је требало да постане један од главних организатора протестних акција, а један од египатских опозиционара – топ-менаџер Google Ваил Гоним – послат је са лажним пасошем на семинар за младе активисте који је организовао Стејт департмент. Према подацима М. Скоби, у том тренутку група „Шести април“ је у друштвеној мрежи Facebook већ бројала 70 000 људи, првенствено из редова образоване омладине. Посебан акценат стављен је на рад са коптском мањином. Као и у Судану, хришћанску мањину у Египту су од почетка осамдесетих штитиле специјално у ту сврху створене организације – Интернационала хришћанске солидарности (CSI) и фонд Рах Christi. Према томе, може се рећи да су САД унапред припремале план револуционарног сценарија у Египту, као и у другим земљама Северне Африке и Блиског Истока.

У поређењу са балканским периодом „обојених“ револуција на арапском Истоку су максимално кориштене друштвене мреже. Пре свега, Facebook и Twitter, чији су блогери позвани да егзалтирају аудиторијум и да координирају акције. Рецимо, немири у Јемену и Јордану почели су истовремено. Истога дана (sic!), 15. јануара почели су немири у Бахреину и Либији, што се не би могло десити да није било структура друштвене мреже. Зато је сасвим исправно сматрати ове догађаје „твитер-револуцијама“.

Сада се сасвим поуздано зна¹⁴ да су после догађаја 9. септембра САД мобилисале огромна финансијска средства и створиле отприлике 350 (sic!) различитих нових програма у области образовања, културе и информација ради праћења кретања демократије и стварања слоја грађана у арапским земљама оријентисаних на вредности и политику САД. Сви програми су били обједињени у велики пројект под називом „Иницијатива за подршку партнерства на Блиском Истоку“, којим је руководио Стејт департмент САД.¹⁵

Године 2002. Стејт департмент је јасно означио циљ овог пројекта – *известити демократске реформе* у земљама као што су Алжир, Бахреин, Египат, Јордан, Кувајт, Либан, Мароко, Оман, Катар, Саудијска Арабија, Тунис, Уједињени Емирати, Палестинске Територије, Иран, Ирак и Либија. Намера је била да се те реформе изведу помоћу пројекта усмерених на (1) *промену политичког уређења* путем стварања партија, припремање алтернативних политичара, еманципацију жена и формирање лојалне и демократски настројене омладине; (2) *промену економске климе* путем стварања слоја бизнисмена и правника, који су добили „западно образовање“, као и на промену државног законодавства; (3) *реформисање система образовања* путем већег учешћа жена у образовању, ревизију школских програма и снабдевање школа и универзитета америчким уџбеницима.¹⁶

У реализацији ових пројекта испробана је једна принципијелна новина. Први пут за шездесет година „јавне дипломатије“, САД су промениле циљну групу програма об-

14 *Амерички фактор у арапским револуцијама.* – URL: <http://www.meast.ru/article/amerikanskii-faktor-v-arabskikh-revolutsiyakh-mobilizatsiya-protesta-cherez-publichnuyu-dip>

15 *Middle East Initiative Partnership.* – URL: <http://www.medregion.mepi.state.gov/about-mepi.html>

16 *Подробније о томе:* <http://usaid.gov>

уке, усмерених на ширење принципа либералне демократије. Сада је, уместо постојеће елите, војних лица и интелектуалаца дисидената, влада САД почела да обучава *омладину до 25 година и жене*. Осим тога, Стејт департмент је модификовао тактику пласирања свог утицаја. Уместо подршке политичким режимима и армији, Вашингтон је почео да ствара алтернативне партије, некомерцијалне организације, да ради на реформисању система образовања.

На основу тога за десет година реализације „јавне дипломатије“ дошло је, пре свега, до знатног повећања броја арапског становништва које је прошло политичку обуку како у САД, тако и у својој земљи. Ако су крајем 2000. године хиљаде грађана биле укључене у програме размене или школовања, већ 2004–2009. године то су биле стотине хиљада. На пример, само из Египта је 1998. године у САД позвано на школовање по програмима у области развоја демократије око 3.300 људи, 2007. године већ их је било 47.300, а 2008. године – 148.700 (!).

Друго, САД је успело да „обраде“ омладину која не спада у најимућније слојеве друштва и која нема могућности да добије образовање. Те групе младих – тзв. *underserved youth или омладина ризичне групе* – имала је велике шансе да се сврста у терористичке групе. Млади људи, обучавани у специјалним школама за овладавање основама демократије и грађанског друштва, савладавши политичке технологије и основе протестних покрета, постали су ударна снага „демократских реформи“ и само су чекали тренутак „Х“.

Треће – оснивање читавог низа информационих програма. Почев од 2002–2004. године влада САД основала је десетак нових радиостаница и телевизијских канала. Најпознатији канали су „Саба“, „Фарда“, „Слободни Ирак“, „Глас Америке на курдском језику“, „Мрежа персијских новости“ и др. Већина, као што се види из назива, основана је у земљама Блиског Истока. Највећи је телевизијски канал „Алхура“, који покрива све земље Северне Африке и Блиског Истока. Као крајње политизован канал „Алхура“ је успео да привуче пажњу младих путем емисија као што су „Час демократије“, „Мишљења жена“ итд.

Посебна пажња посвећена је припреми блогера-активиста. На пример, само у оквиру правне школе Колумбијског универзитета пред организаторима будућих акција „презентације“ су имали кључни сарадници из екипе Барака Обаме, који су обезбедили његов избор за председника. Још једна структура

која је одговарала за припрему опозиционара, била је Alliance for Youth Movements, коју такође финансира Стејт департмент САД. Осим тога, у разради сценарија револуција и припреми опозиционог језгра непосредно су учествовали: New America Foundation – саоснивач Global Voices и партнер Google, Центар за медије и јавну политику Школе за државни менаџмент „Кенеди“ при Харварду, Беркманов центар „Интернет и друштво“ при харвардској школи права, NEXA Center, Оксфордски институт Интернета, школе права на универзитетима Колумбија и Јејл и др.¹⁷

Напад на Либију, започет 18. марта 2011. године, симболизовао је почетак нове рунде отворене борбе за преиначавање сфера утицаја. И никакве приче о „судбини мирног арапског становништва“, о „настојању да се из канци диктатора ослободе невини људи“, о слободи и демократији не могу да убеду људе који мисле својом главом да је управо на то прагматични Запад спреман да троши милионе долара. Његови интереси су далеко прозаичнији, него што је мит о миру и братству. У Либији и Бахреину реч је о нафти. У Алжиру и Тунису – нафта и гас. У Египту – Суецки канал, а Јемен и Јордан су занимљиви због свог геостратешког положаја.

У вези с тим, умесно је сетити се речи Слободана Милошевића, који је још током првог испробавања технологије „обојених“ револуција 2000. године у Београду пророчки рекао: „Сматрам својом обавезом да упозорим на последице деловања које подржавају и финансирају земље НАТО... Свакоме мора бити јасно да они не нападају Србију због Милошевића, већ Милошевића због Србије“.¹⁸ Дакле, полазећи од историјског искуства, запамтите: Гадафија Запад напада због Либије, краља ал-Халифа – због Бахреина, Мубарака због Египта, и даље по списку. Истовремено, не треба сметнути с ума да за потребу „балканизације“ арапских земаља постоје и други веома важни разлози осим ресурса и геостратегије. Ти разлози су Иран и Кина, али они, ипак, захтевају другу врсту анализе.

17 www.movements.org.

18 *Политика. Београд. 01.10.2000.*

Да ли, у том случају постоји излаз из крвавих стега „контролисаног хаоса“, који у своју орбиту непрестано увлачи нове територије? Или ће и даље у светској политици деловати „принцип домина“, у коме пад једне домине изазива рушење читавог низа? Мислим да излаз постоји. Он је у тесном јединству народа и земаља спремних да бране своје националне интересе, своју, историјски одређену будућност.

Осим тога, познавање праве стратегије Запада – уништавања суверених држава и успостављања хегемоније – даје нам могућност да изведемо најмање два закључка. Један је песимистички – револуције те врсте ће се наставити, али у оним регионима света који представљају геоекономски или геостратешки интерес, пре свега зато што светска заједница и Русија, такође, нису извукле неопходне поуке из лекција Балканске кризе.

Други је оптимистички: кад се знају узроци онога што се дешава, неопходно је учинити све могуће да се заштитимо, да заштитимо своју земљу од таквих катаклизми, да нас историја не би казнила, тј. збрисала заувек.

Превела Мирјана Грбић